

prof. UWr dr hab. Karol Sanojca
(Wrocław)

Ірина Васильків, Валерій Острівський, Ілля Паршин, Іван Букавин, «Всесвітня історія» підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти, Видавництво Астон, Тернопіль 2020, с. 175.

Podręcznik czwórki autorów przeznaczony do nauki historii powszechnej w kl. VII szkół ogólnokształcących wydany w Tarnopolu przez Wydawnictwo Aston zgodnie z wymogami podstawy programowej obejmuje okres średniowiecza (od V do XV wieku). Materiał podzielony został na sześć dużych części:

1. Pierwsze średniowieczne państwa (4)
2. Średniowieczny wschód Zachodniej Europy (5)
3. Europejskie społeczeństwo i państwa w X-XV w. (7)
4. Materialny i duchowy świat europejskiego średniowiecza (3)
5. Krainy centralnej i wschodniej Europy w X-XV w. (5)
6. Średniowieczny Wschód (2)

Te duże rozdziały rozbite zostały na 26 paragrafów (powyżej w nawiasach podano ich liczbę). Książkę opublikowano w nakładzie 53.204 egzemplarzy. Dominuje tekst, jednak różnorodnych materiałów dydaktycznych jest sporo. Także forma edytorska nie budzi większych zastrzeżeń. Mimo, iż jest to podręcznik do historii powszechnej, ale eksponowane są związki z ziemiami ukraińskimi, między innymi poprzez tablice synchronistyczne, w których zestawiono „W tym czasie gdy... w Europie/w świecie” z wydarzeniami „Wówczas... na terenach Ukrainy”.

Hasło „Polska” występuje w książce 25 razy, ponadto kilkakrotnie wymieniany jest Kraków. Jednak historia Polski pojawia się w większym wymiarze tylko w jednym podrozdziale zatytułowanym „Jak powstało polskie królestwo? Czym wślawił się król Kazimierz III?” (s. 144–146), natomiast w kilku innych miejscach tylko incydentalnie. I tak podano datę 1387 jako moment wejścia Galicji w skład Królestwa Polskiego (s. 116), przy opisie rozwoju uniwersytetów w Europie mowa jest o założeniu uczelni w Krakowie (wraz z datą 1364) (s. 118), przedstawiono też historię Zakonu Krzyżackiego (s. 134–135).

Informacje dotyczące pierwszych wieków istnienia państwa polskiego podane zostały w tekście i zawierają podstawową faktografię: książęca władza Piastów, Mieszko I panujący

od 960 roku, chrzest w 966 r, okres rozdrobnienia dzielnicowego (księstwa krakowskie, śląskie, mazowieckie, wielkopolskie i sandomierskie), Władysław I Łokietek, który zjednoczył ziemie polskie, Kazimierz III (wraz z datą koronacji w 1333 i śmierci w 1370 roku). Mowa też była o zajęciu Galicji w 1349 roku (wraz z fragmentem źródłowym z kroniki Janka z Czarnkowa). W następnym podrozdziale, gdzie mowa o dziejach Wielkiego Księstwa Litewskiego uwzględniono informację o unii w Krewie i jej postanowieniach oraz o rządach Władysława II Jagiełły (s. 147). Polscy władcy – Mieszko, Łokietek, Kazimierz Wielki, Jagiełło – wymienieni zostali kolejny raz w kalendarium zamieszczonym na końcu książki (s. 162).

Z uwag krytycznych warto zwrócić uwagę na ponowne pojawienie się określenia wielokrotnie kwestionowanego przez stronę polską, gdy mowa o nadaniu prawa magdeburskiego miastu Sanok leżącemu na „etnicznie ukraińskich terytoriach” (s. 50). Inne zastrzeżenia mają charakter drobnych sprostowań. Nie jest znana dokładna data rozpoczęcia rządów przez Mieszka I i lepiej zamiast podawać dokładny rok zapisać „ok. 960 r.”. Określenie miejsca starcia z Krzyżakami, że odbyło się „w pobliżu miasta Grunwald” jest niepoprawne, gdyż była to tylko wieś.

Podsumowując, w podręczniku o Polsce jest niewiele – tylko jeden syntetyczny podrozdział. Zawiera on podstawową faktografię, bez większych błędów. Narracja niestety ograniczona została wyłącznie do dziejów politycznych.